

PATRIARHUL JUSTINIAN MARINA ȘI GRIJA PENTRU ROMÂNII DIN DIASPORA. PAROHIILE ÎNFIINȚATE ÎN GERMANIA ÎN PERIOADA PATRIARHATULUI SĂU

Prot. dr. Alexandru Nan

THE PATRIARCH JUSTINIAN MARINA AND HIS CARE FOR THE ROMANIANS LIVING ABROAD. PARISHES SET UP IN GERMANY, THROUGHOUT HIS PATRIARCHATE

Abstract: In the anniversary year 2017, designated by the Holy Synod of the Romanian Orthodox Church, under the proposal of the Beatitude Patriarch Daniel, “*The anniversary year of the holy icons, icon-makers and church painters and The commemorative year Justinian the Patriarch and the defenders of Orthodoxy during the time of the communism in Romanian Patriarchy*” and throughout the years prior to this anniversary year, several books, articles and studies have come out, highlighting the personality and activity of the Patriarch Justinian, who led the Romanian Orthodox Church in very troubled times, for which reason he was quite often vilified and catalogued as the “red” Patriarch. During his Patriarchate, the ecumenical connections were restored and the contacts with other related Churches have been intensified. Throughout this time, several parishes were set up in the West, four on the territory of the Federal Republic of Germany. This article is specifically dedicated to setting up these religious communities.

Keywords: patriarch Justinian, congregations, patriarchate, ecumenical

În anul omagial 2017, intitulat de către Sfântul Sinod al BOR, la propunerea Preafericitului Patriarh Daniel, „Anul omagial al sfințelor icoane, al iconarilor și al pictorilor bisericești și *Anul comemorativ Justinian Patriarhul și al apărătorilor Ortodoxiei în timpul comunismului* în Patriarhia Română” și-n anii premergători acestui an omagial, au apărut mai multe cărți, articole și studii¹ care scot în evidență personalitatea și activitatea Patriarhului Justinian,

¹ O trecere în revistă a cărților și studiilor dedicate Patriarhului Justinian în ultimii ani ne oferă Constantin TUDOSĂ în monografia sa dedicată celui de-al treilea patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, cu titlul *Patriarhul Justinian Marina (1948-1977)*, Târgoviște 2016 și susținută ca teză de doctorat la Universitatea din Suceava, pp. 19-23 și-n lista biografică. Mai amintim aici doar

care a condus Biserica Ortodoxă Română în vremuri foarte tulburi, motiv pentru care, pe nedrept, a fost de multe ori denigrat și catalogat ca fiind Patriarhul „roșu”. În timpul Patriarhatului său au fost reluate legăturile ecua menice și intensificate contactele cu celelalte Biserici surori. Tot în această perioadă au fost înființate mai multe parohii în Occident, patru pe teritoriul Republicii Federale Germania. Acest articol este dedicat în mod special înființării acestor comunități religioase.

Patriarh în condiții extrem de vitrege

Așa cum afirma George Enache în cartea sa intitulată *Ortodoxie și putere politică în România contemporană*: „Suntem încă departe de momentul sintezei în ceea ce privește problema raporturilor Bisericii Ortodoxe cu statul comunist, dar ideea ei trebuie să orienteze în mod inevitabil”². Accesul la Arhivele Securității și-n alte arhive a scos la lumină lupta dusă de Patriarhul Justinian în toți acești ani și multe amănunte pentru care Biserica Ortodoxă îl consideră un „om providențial” sau „omul potrivit la locul potrivit”³.

Conducând Biserica în vremuri foarte tulburi, Patriarhul Justinian a fost susținătorul unui „apostolat social”, pe care-l explica astfel într-o vizită făcută în străinătate, în Austria (1969): „A sluji lui Dumnezeu ca preot este într-adevăr cea mai de seamă dintre toate vrednicile omenești, dar a sluji lui Dumnezeu înseamnă a-i sluji pe oameni, a te dăruia cu toată puterea ființei tale pentru mai binele și fericirea lor. Am numit lucrul acesta apostolat social”⁴.

Așa cum a demonstrat același istoric Enache, ideea de Biserică pusă în slujba societății nu i-a venit Patriarhului Justinian când a ajuns la conducerea BOR, atunci când era nevoit să caute un modus vivendi cu regimul comunist, ci mult mai devreme, când era simplu preot de mir la Vâlcea⁵. Încă de atunci Patriarhul se afirma ca „un admirabil organizator, administrator, geniu financiar, iubitor și sprijinitor al culturii și învățământului, exponent de frunte al «apostolatului social»”⁶.

Toate aceste calități le-a pus în slujba Bisericii și după ajungerea în cea mai înaltă demnitate a Bisericii Ortodoxe Române, chiar dacă a adoptat strategia paradoxală a manifestării unui atașament declarativ, zgomotos și fals entuziast la valorile comuniste, probabil fiind convins că Biserica Ortodoxă nu dispune de mijloace pentru a se opune în mod deschis statului comunist. Acest lucru poate fi „tradus” și prin cuvintele pe care i le-a adresat într-un analiza personalității făcută de către pr. prof. dr. Mircea PĂCURARIU, în: *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. 3, București 1997, pp. 481-523.

² George ENACHE, *Ortodoxie și putere politică în România contemporană*, București 2005, p. 10

³ Cuvântul înainte al Înaltpreasfințitului Pimen al Sucevei la cartea lui Constantin TUDOSĂ, *Patriarhul Justinian Marina*, p. 12.

⁴ *Apostolat social. Pilde și îndemnuri pentru cler*, vol. X, 1971, pp. 82-84.

⁵ ENACHE, *Ortodoxie și putere politică* 35.

⁶ *Ibidem* 36.

anumit context episcopului Oradiei, Nicolae Popovici, oponent deschis al regimului comunist: „Ascultă de ei, dar fă ce știi, așa cum fac eu”⁷!

Această atitudine care i-a făcut pe liderii regimului „democrat-popular” să creadă în colaborarea Bisericii, i-a adus încredere din partea autorităților epocii, permițându-i să dispună de o „marjă de manevră”⁸ de care va încerca să se folosească la maximum.

Relații interortodoxe și ecumenice. Parohii înființate în R.F. Germania

În activitatea bogată desfășurată în cei 29 de ani de Patriarhat, Patriarhul Justinian a acordat o atenție deosebită relațiilor interortodoxe, ecumenice și interreligioase. Sunt cunoscute vizitele făcute de către Patriarhul Justinian, însoțit de membrii ai Sfântului Sinod în diferite țări, pentru a deschide sau continua dialogul cu Bisericile Ortodoxe surori și cu cele creștine. Este de notorietate faptul că Patriarhul Justinian, pe lângă vizitele făcute unor Biserici Ortodoxe surori (Rusă, de mai multe ori; Georgiană, în 1948; Sârbă în 1957; Bulgară în 1953, 1966 și 1971), Patriarhiile ecumenică (1968), de Alexandria (1971) și Ierusalim (1975), Biserica Greciei (1963, 1971 și 1975) și inițierea relațiilor cu Bisericile vechi orientale, a întreținut relații cu o serie de Biserici romano-catolice naționale. Astfel, unele dintre aceste Biserici au fost vizitate de către Patriarhul Justinian, aflându-se în fruntea unor delegații sinodale: Austria (1969), Germania (1970), Belgia (1972), continuând dialogul, în special, cu Biserica vechilor catolici și cu Biserica anglicană (1966). Așa cum era și normal, la rândul lor, delegații ale acestor biserici au vizitat Biserica Ortodoxă Română și, implicit, pe Patriarhul Justinian⁹.

Cunoscut este și faptul că din anul 1961 (New Delhi), Biserica Ortodoxă Română a reintrat în Consiliul Ecumenic al Bisericilor și a participat la toate acțiunile desfășurate în cadrul mișcării ecumenice actuale: Consiliul Ecumenic al Bisericilor, Conferința Bisericilor Europene etc.¹⁰ În ciuda faptului că aceste relații erau „controlate de stat prin instituțiile specializate”¹¹, ele au dus la o îmbogățire teologică a dialogului ecumenic, constituind totodată “o frână pentru tendința statului comunist de a marginaliza Biserica”¹².

⁷ ACNSAS, fond informativ, dosar 2669, vol. I, f. 27, citat după ENACHE, *Ortodoxie și putere politică* 144.

⁸ ENACHE, *Ortodoxie și putere politică* 91.

⁹ O prezentare mai detaliată a acestor dialoguri interortodoxe, ecumenice și internaționale din perioada Patriarhului Justinian ne oferă pr. prof. dr. Mircea PĂCURARIU în *Istoria Bisericii Ortodoxe Române. Compendiu*, ediția a II-a, revăzută și întregită, Sibiu 2009, pp. 454-459. A se vedea și TUDOSĂ, *Patriarhul Justinian Marina*, capitolele intitulată: *Relații cu Bisericile Ortodoxe surori*, pp. 269-292 și *Relații cu celelalte Biserici Creștine*, pp. 293-330.

¹⁰ Cf. site-ului <http://www.patriarh.ro/Justinian/actmisionara.php>, pagină accesată la data de 2 septembrie 2017.

¹¹ Mircea BASARAB, *Biserica și neamul în diasporă*, Cluj-Napoca 2001, p. 9.

¹² *Ibidem*, p. 10.

Acest dialog a oferit Consiliului ecumenic posibilitatea de a cunoaște mai bine situația religioasă din țările comuniste, dincolo de dialogul oficial. Prin urmare, bisericile și comunitățile membre ale Consiliului ecumenic, au încercat să ajute bisericile din centrul și estul Europei, sprijinindu-le să iasă cât de cât din izolarea impusă de comuniști.

Între măsurile luate în acest sens, se numără și acordarea de burse de studiu în străinătate pentru studenți și doctoranzi din România și alte țări comuniste. Între aceste Biserici și comunități creștine un rol deosebit l-a jucat Biserica Evanghelică din Germania, care s-a angajat într-un dialog foarte intens cu Bisericile Ortodoxe, oferind, printre altele, ajutoare materiale și burse de studiu. Grăitor este exemplul anului universitar 1973/74, când această Biserică a oferit nu mai puțin de 9 burse de studiu pentru studenți și doctoranzi ai Bisericii Ortodoxe Române¹³. Desigur, și alte țări occidentale precum Austria, Elveția, Anglia, Franța, Italia, Olanda, Spania și chiar S.U.A. au oferit asemenea burse.

Statul român, dorind să arate că există libertate religioasă în România, a aprobat în cele mai multe cazuri plecarea acestor tineri la studii. În cadrul acestor relații și dialoguri au luat ființă în Europa de Apus, la mijlocul anilor 70, la cererea românilor stabiliți în aceste țări, mai multe parohii ortodoxe române¹⁴. Acestea au intrat în jurisdicția Eparhiei Ortodoxe Române pentru Europa Centrală și Occidentală (din 1974, Arhiepiscopie), cu sediul la Paris, eparhie care se găsea în legătură canonică cu Biserica Ortodoxă Română.

În această perioadă, cu acordul și binecuvântarea Preafericitului Părinte Patriarh Justinian, pe teritoriul Germaniei Federale au fost înființate 4 parohii: la Offenbach am Main, Salzgitter, Hamburg și München¹⁵. Două dintre acestea, cele de la München și Hamburg, sunt amintite de către Patriarhul Justinian în Testamentul său, întocmit pe 7 martie 1976 și publicat în cartea Amintiri Justinian¹⁶.

¹³ *Ibidem*, p. 10.

¹⁴ O listă completă a parohiilor ortodoxe române înființate în Europa Centrală, Occidentală și de Nord în timpul păstoririi Părintelui Patriarh Justinian oferă pr. dr. Mircea BASARAB în lucrarea: „*Mitropolia Ortodoxă Română a Germaniei, Europei Centrale și de Nord*”, Cluj-Napoca 2011, în subcapitolul intitulat: „Organizarea de noi parohii sub jurisdicția BOR”, pp. 38-40, aici 38. A se vedea și pr. prof. dr. Mircea PĂCURARIU, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române. Compendiu*, pp. 439-443, capitolul care prezintă diaspora ortodoxă românească sub Patriarhii Justinian și Justin și Constantin TUDOSĂ, *Patriarhul Justinian Marina (Diaspora ortodoxă română în Europa)*, pp. 239-259.

¹⁵ O prezentare succintă a celor patru parohii înființate în Germania Federală ne oferă: Constantin TUDOSĂ, *Patriarhul Justinian Marina* 242-244.

¹⁶ Remus RUS & Dorin-Demostene IANCU, *Amintiri Justinian. Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române*, București 2015, 179-192, aici 190: „Pentru Românii ortodocși în diaspora am înființat parohii în Londra, Stockholm, Baden-Baden, München, Hamburg, Geneva, Paris, Australia, Noua-Zeelandă, înzestrate cu lăcașuri de cult și toate obiectele necesare cultului și cu preoți foarte bine pregătiți”.

Înființarea Parohiei din Offenbach am Main

Mai ales începând cu anul 1974, românii ortodocși stabiliți în Republica Federală Germania și-au manifestat dorința de a avea preoți ortodocși români, care să le satisfacă nevoile spirituale. Pentru a realiza acest lucru, marea majoritate a românilor s-a adresat Bisericii Mame, Patriarhiei Române, chiar dacă aceasta se afla sub stăpânirea comunistă.

Astfel, mai multe familii de credincioși ortodocși de origine română stabilite în orașele Offenbach și Frankfurt am Main, ca și alți frați de-ai lor, cum vom vedea, și-au manifestat dorința de a înființa o comunitate ortodoxă. După mai multe consfătuiri cu preotul Alexandru Tudor, care se afla la studii de specializare la Heidelberg, în ziua de 7 decembrie 1975, acești credincioși din Offenbach și Frankfurt s-au constituit în Adunare generală pentru constituirea parohiei. După alegerea Consiliului și Comitetului parohial, a fost luată hotărârea ca parohia să funcționeze în orașul Offenbach am Main și să poarte titulatura „Parohia ortodoxă română Sf. Nicolae, Offenbach – Frankfurt am Main”¹⁷.

La scurt timp după ședința de constituire a parohiei, a fost trimis procesul verbal Patriarhiei Române, cu rugămintea de a primi parohia din Offenbach sub jurisdicția ei canonică. Patriarhia a aprobat constituirea sub oblăduirea sa canonică, prin Arhiepiscopia Ortodoxă Română, cu sediul în Franța. Ținând seama de solicitarea Consiliului parohial, Patriarhia Română l-a numit paroh pe părintele Alexandru Tudor, începând cu data de 1 august 1976.

După întocmirea statutului și obținerea recunoașterii parohiei de către autoritățile germane, demersurile membrilor Consiliului parohial și ale preotului paroh s-au canalizat spre căutarea unei biserici de slujire. Cu ajutorul Decanatului Bisericii Evanghelice din localitatea Offenbach, a fost încredințată noii parohii capela castelului Isenburg. Prin purtarea de grijă a Preafericitului Justinian parohia a fost înzestrată cu veșminte, cărți și obiecte de cult. Cel mai mare dar făcut însă parohiei de către Patriarhia Română a fost o catapeteasmă¹⁸ pentru noua biserică, sculptată în lemn de cireș, în stil brâncovenesc, confecționată în atelierele Patriarhiei de la mănăstirea Plumbuita din București, „o adevărată operă de artă”¹⁹, după cum afirma chiar părintele Alexandru Tudor.

Slujba sfințirii bisericii a avut loc tot în timpul Patriarhatului PF Justinian, fiind oficiată de către P. S. Lucian Făgărășanul, conducătorul de atunci al Arhiepiscopiei din Europa Centrală și Occidentală și de către Înaltpreasfințitul Adrian Hrițcu, pe atunci Episcop vicar al Arhiepiscopiei Iașilor. Din soborul slujitor au făcut parte: pr. prof. Ștefan Alexe de la Baden-Baden, pr. Mircea Basarab de la München, pr. Vasile Florea de la Salzgitter, pr. Costache

¹⁷ Pr. Alexandru TUDOR, *Parohia Ortodoxă Română „Sfântul Nicolae” din Offenbach pe Main – R. F. Germania*, în: *Almanahul Vestitorul* 1983-1984, Paris 1984, pp. 86-88, aici 86.

¹⁸ TUDOSĂ, *Patriarhul Justinian Marina* 244: „Parohia și-a amenajat un frumos lăcaș de cult într-un fost castel în care a fost montată o impresionantă catapeteasmă sculptată în lemn de stejar în atelierele Patriarhiei, fiind de asemenea darul Patriarhului Justinian”.

¹⁹ TUDOR, *Parohia Ortodoxă Română „Sfântul Nicolae” din Offenbach* 87.

Buzdugan de la Iași, pr. Slobodan Milunovic, parohul comunității sârbe din localitate și pr. paroh Alexandru Tudor²⁰.

Având toate cele necesare slujirii și un preot activ, parohia „Sf. Nicolae” s-a dezvoltat treptat, numărând în anul 1973, după aprecierile preotului paroh, Alexandru Tudor, aproape 300 de familii²¹. Dincolo de activitățile culturale organizate, încă de la începuturile sale, parohia a publicat revista parohială „Viața creștină”, cu apariție trimestrială. O bibliotecă a parohiei a fost amenajată atât la biserică, cât și la casa parohială²².

Înființarea Parohiei din Salzgitter

„Era în ziua de Duminică, 21 Martie 1976. La dorința românilor ortodocși stabiliți în orașul Salzgitter și împrejurimi și sub îndrumarea preotului Vasile Florea care împreună cu soția de origine germană, se stabilise cu un an înainte în Salzgitter, după oficierea Sf. Liturghii, credincioșii din Salzgitter au hotărât înființarea Parohiei cu hramul «Învierea Domnului» în Salzgitter, cu filiale la Hannover și Wolfsburg”. Așa începe relatarea părintelui dr. Vasile Florea pe site-ul parohiei din Salzgitter²³. La fel ca și în cazul parohiei de la Offenbach, în același an 1974, românii stabiliți în landul Niedersachsen, în partea de nord a Republicii Federale Germania, și-au manifestat dorința de a avea în mijlocul lor un preot ortodox român care să le satisfacă cerințele religioase în limba română. Urmare solicitării lor, vrednicul de pomenire Patriarh Justinian a aprobat ca preotul Vasile Florea să se stabilească împreună cu familia în orașul Salzgitter, urmând să asigure asistență religioasă românilor din orașele Hannover, Braunschweig, Hildesheim, Salzgitter și împrejurimile acestora.

Slujind mai întâi într-o biserică pusă la dispoziție tuturor ortodocșilor din Salzgitter, pr. Vasile Florea a intrat în contact cu românii care-și doreau slujbe în limba lor, formându-se un comitet de inițiativă. Astfel, în data de 21 martie 1976, după oficierea Sfintei Liturghii în capela Sf. Nicolae, Comitetul de inițiativă a convocat Adunarea generală a românilor ortodocși din Salzgitter și împrejurimi, care a hotărât înființarea parohiei ortodoxe române cu hramul „Învierea Domnului” pentru landul Niedersachsen²⁴.

Chiar a doua zi, statutul parohiei a fost înaintat autorităților locale de stat, acestea recunoscând în scurt timp înființarea parohiei. Atât statutul parohiei, cât și procesul verbal au fost trimise Patriarhiei Române, prin intermediul Arhiepiscopiei sufragane de la Paris. Și de această dată Patriarhul Justinian

²⁰ *Ibidem*, p. 87.

²¹ *Ibidem*, p. 87.

²² *Ibidem*, p. 88.

²³ Site-ul parohiei Salzgitter: <http://www.orthodox-salzgitter.de/ro/istoric.html>, pagină accesată la data de 5 septembrie 2017.

²⁴ Pr. Vasile FLOREA, *Parohia ortodoxă română „Învierea Domnului” din Salzgitter – R. F. Germania*, în: *Almanahul Vestitorul* 1983-1984, Paris 1984, p. 83-85, aici 83.

s-a implicat, dăruind parohiei veșminte, cărți de cult și o catapeteasmă pentru biserică²⁵.

Cu ajutorul lui Dumnezeu și prin osteneala preotului paroh și a membrilor Consiliului parohial, după trei ani de muncă zilnică, parohia a reușit să-și contruiască un edificiu propriu (complex parohial), în care s-au amenajat o capelă ortodoxă românească și o sală parohială cu dependențe de strictă necesitate. Piatra de temelie a bisericii a fost pusă în data de 9 noiembrie 1979, iar doi ani mai târziu, pe data de 3 mai 1981, Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Dr. Nicolae Corneanu al Banatului, exarh al Patriarhiei Române pentru comunitățile ortodoxe române de peste hotare, a sfințit biserica²⁶. Tot de la începuturi, parohia a editat, de patru ori pe an, revista parohială „Păstorul cel Bun”²⁷.

Înființarea Parohiei din Hamburg

La fel ca și în cazul celorlalte parohii înființate la mijlocul anilor 70, și parohia „Sf. Mare Mucenic Dimitrie” din Hamburg s-a cristalizat tot în jurul unui bursier al Bisericii Evanghelice, fiind vorba de pr. Miron Dan, asistent la Institutul teologic din Sibiu, ajuns la studii la Hamburg în anul 1970. Și în acest oraș din nordul Germaniei, numeroșii români stabiliți în curgerea timpului, își doreau să asculte Sfânta Liturghie în graiul străbunilor lor.

Astfel, în data de 25 octombrie 1975, după Sf. Liturghie oficiată de către pr. Miron Dan într-o biserică din orașul-port, credincioșii ortodocși români s-au constituit în Adunare generală parohială și au hotărât înființarea unei parohii ortodoxe române, care să-l aibă ca ocrotitor pe Sfântul și Marele Mucenic Dimitrie. La propunerea preotului prezent, Consiliul și Comitetul parohial de atunci au înaintat procesul verbal de constituire a parohiei vrednicului de pomenire Patriarh Justinian, cerând intrarea sub oblăduirea canonică a Patriarhiei Române, sub jurisdicția Arhiepiscopiei de la Paris. Toate aceste activități s-au desfășurat sub îndrumarea și cu sfatul pr. Miron Dan.

În scrisoarea de răspuns sosită de la Patriarhie pe data de 14 martie 1976 era scris printre altele: „Preafericitul Părinte Justinian a luat act cu părintească bucurie de împlinirea acestui deziderat al românilor ortodocși din Hamburg și și-a exprimat acordul cu înființarea parohiei ortodoxe din Hamburg, sub oblăduirea noastră canonică, încredințând în continuare P. C. Părinte Dan delegația de a oficia slujbele religioase de care au nevoie credincioșii parohiei”²⁸.

Urmând cursul firesc, au fost făcute demersurile pentru recunoașterea parohiei de către autoritățile de stat germane și de către celelalte biserici. Primele

²⁵ TUDOSĂ, *Patriarhul Justinian Marina* 243.

²⁶ FLOREA, *Parohia ortodoxă română „Învierea Domnului” din Salzgitter*, p. 85.

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ Pr. dr. Miron DAN, *Parohia ortodoxă română „Sfântul Mare Mucenic Dimitrie” din Hamburg – R. F. Germania, Almanahul Vestitorul 1983-1984, Paris 1984, p. 76-78, aici 76-77.*

două biserici în care parohia și-a ținut slujbele au fost puse la dispoziție de către Biserica Evanghelică, care oferise și bursă de studiu noului paroh.

Încă de la începuturile ei, mai precis din octombrie 1976, pe lângă alte activități culturale, parohia a editat un buletin parohial intitulat „Nădejdea”. Chiar din acest număr se putea observa dorința credincioșilor tinerei parohii din Hamburg:

„Grupați aici, într-o mică comunitate românească, accentuăm credința ortodoxă și depănăm amintiri de acasă, purtând în ideile noastre pe toți cei dragi de departe, care ne poartă dorul, fiindcă, așa cum spune poetul în poezia La Milcov, «despărțit sau depărtat, fratele-i tot frate». Să rămânem deci frați, să prețuim tot ceea ce este românesc și să fim uniți în jurul altarului lui Hristos, iubindu-ne glia străbună, așa cum și-au iubit-o strămoșii noștri, care au avut pentru ea un adevărat cult”²⁹.

Înființarea Parohiei din München

Ca și parohia de la Salzgitter, parohia ortodoxă de la München a fost înființată oficial în anul 1976, deși demersurile au început mai devreme. Sosit la München pentru a-și desăvârși studiile la Facultatea de Teologie Evanghelică a Universității Ludwig-Maximilian din capitala bavareză, cu o bursă de studiu din partea Bisericii Evanghelice din Germania, pr. Mircea Basarab a săvârșit prima slujbă pe data de 14 iulie 1974 în biserica vechilor catolici din München³⁰.

Pe data de 26 mai 1975, un grup de credincioși ortodocși români din München a trimis o scrisoare Patriarhiei de la București, exprimându-și dorința de a înființa o parohie ortodoxă română la München, care „să continue în mijlocul nostru tradițiile Ortodoxiei românești”³¹.

La această scrisoare-memoriu, Patriarhia răspundea prin adresa nr. 8670 / 1975, în care se specifica:

„Vă aducem la cunoștință că la Cancelaria Sf. Sinod s-a primit memoriul din 26 mai 1975 semnat de credincioșii români din München, prin care își exprimă dorința organizării și înființării unei parohii ortodoxe române. Prea Fericitul Părinte Patriarh a luat act cu bucurie de această dorință, împărtășind tuturor semnatarilor memoriului acordul și binecuvântarea Prea Fericirii Sale, pentru acest început bun”.

După enumerarea pașilor care trebuiau urmați de către credincioșii din München (constituirea Adunării parohiale, alegerea unui Comitet parohial, a unui secretar, a unui casier și altor membri), în numele Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, semnatarii adresei, Episcopul Antonie Ploieșteanul, Vicar patriarhal (din 1982 Mitropolit al Ardealului) și Pr. Constantin Pârnu, Consilier patriarhal, afirmău:

²⁹ *Ibidem* 77-78.

³⁰ Mircea BASARAB, *Istoricul parohiei ortodoxe române “Nașterea Domnului” din München*, Oradea 1997, p. 24.

³¹ BASARAB, *Istoricul parohiei* 15.

„Dorim să vă asigurăm că Prea Fericitul Patriarh Justinian încuviințează și binecuvântează toate strădaniile ce le veți depune pentru împlinirea dorinței românilor ortodocși din München și va fi bucuros să primească rezultatul demersurilor ce le veți face, pentru ca să poată proceda la numirea preotului paroh”³².

Urmând cele recomandate în adresă, pe data de 18 ianuarie 1976 s-a constituit Adunarea parohială. În această ședință a fost alcătuit statutul parohiei, a fost ales Consiliul parohial și au fost începute demersurile pentru recunoașterea oficială a parohiei, pentru care a fost ales hramul „Nașterea Domnului”. Astfel, la data de 27 ianuarie 1976 autoritățile de stat ale orașului München recunoșteau înființarea parohiei³³.

Pe data de 26 februarie 1976, parohia „Nașterea Domnului” a intrat oficial sub omoforul Patriarhiei Române, prin adresa 2154 / 1976 trimisă de la București:

„Vă aducem la cunoștință că la Patriarhia Română s-a primit, din partea D-lui Prof. Ing. Petre Constantinescu, actul din 18 ianuarie 1976, privind constituirea Consiliului parohial.

Prea Fericitul Patriarh Justinian al României a luat act de dorința exprimată de românii ortodocși din München și a aprobat constituirea acelei parohii sub oblăduirea canonică a Patriarhiei Române. Prea Fericitul Sa împărtășește patriarhicești binecuvântări membrilor Adunării parohiale, Consiliului parohial și urează tuturor spor în lucrarea pe care o desfășoară pentru păstrarea credinței ortodoxe și a datinilor strămoșești pe pământul ospitalier al R. F. Germaniei, unde v-ați stabilit”.

Scrisoarea de aprobare a înființării parohiei, sosită din partea Patriarhiei Române, conținea și delegarea pr. prof. Dr. Mircea Basarab de a acorda asistență religioasă românilor ortodocși din capitala bavareză:

„Totodată, vă încunoștințăm că Prea Fericitul Sa a încredințat preotului Mircea Basarab delegația de a acorda asistență religioasă și de a oficia slujbele divine pentru românii ortodocși din cadrul Parohiei ortodoxe române din München”³⁴.

Scrisoarea, adresată „În numele Prea Fericitului Patriarh Justinian”, era semnată de către Secretarul Sf. Sinod, Episcopul Antonie Polieșteanul, Vicar patriarhal și Pr. Octavian Popescu, Consilier patriarhal.

Pe lângă multele activități culturale și ecumenice desfășurate, încă de la începuturile parohiei, la München a apărut revista parohială „Renașterea”, sub directă îndrumare a părintelui Mircea Basarab. Parohia a făcut parte din Arhiepiscopia Ortodoxă Română pentru Europa Centrală și Meridională, cu sediul la Paris, până în anul 1994, când a fost înființată Mitropolia Ortodoxă Română pentru Europa Centrală și de Nord, când a trecut sub tutela noii unități bisericești.

³² Textul adresei 8670 / 1975 este anexat acestui articol.

³³ BASARAB, *Istoricul parohiei* 16. Toate amănuntele înființării parohiei de la München au fost prezentate de pr. dr. Mircea BASARAB, în calitate de preot fondator, în *Istoricul parohiei* pp. 11-88.

³⁴ Textul adresei 2154 / 1976 este anexat acestui articol.

Din exemplul parohiilor de la Offenbach și Salzgitter, unde este consemnată înzestrarea acestora cu veșminte, cărți și obiecte de cult, prin purtarea de grijă a PF Patriarh Justinian, dar și din relatările verbale ale unor persoane implicate în înființarea parohiei de la München (pr. Mircea Basarab și doamna preoteasă Virginia), reiese faptul că Patriarhul Justinian s-a implicat nu numai la înființarea, ci și la dotarea parohiilor înființate pe teritoriul Germaniei Federale și-n alte țări occidentale, cu cele necesare unei bune funcționări. Faptul că în perioada de plin avânt comunist, parohiile din Offenbach și Salzgitter au primit câte o catapeteasmă sculptată în Atelierele Patriarhiei Române, demonstrează grija purtată acestor comunități de către Biserica Mamă și, implicit, de către Întâistătătorul acesteia, Preafericitul Părinte Patriarh Justinian.

Cele de mai sus sunt confirmate și de Testamentul Preafericitului Justinian, făcut în anul 1976, deci cu un an înaintea morții, în care afirmă următoarele:

„N-am adunat aur și argint, nici bijuterii sau pietre scumpe, fiindcă niciodată nu mi-am pus nădejdea în ele, ci totdeauna mi-am pus nădejdea în purtarea de grijă a lui Dumnezeu, care niciodată nu m-a părăsit. În tot cursul vieții mele, deși am fost supus slăbiciunilor omenești, milostivirea lui Dumnezeu cea nemărginită nu s-a depărtat de la mine ... Toți cei care mi-au cerut au primit și niciunul n-a plecat cu mâna goală”³⁵.

În finalul articolului ne permitem să-l mai cităm încă o dată pe istoricul Enache, care, după prezentarea activității Patriarhului Justinian, în cartea sa deja citată, concluzionează:

„Ceea ce se poate spune în momentul de față este că al treilea patriarh al României a fost o personalitate complexă, cu o evoluție sinuoasă, dar care și-a iubit Biserica pe care a păstorit-o, încercând să o apere printr-o politică de echilibru între instituția ecleziastică și autoritățile politice”³⁶.

Dragostea pentru Biserică a Preafericitului Patriarh Justinian se observă în toată activitatea desfășurată atât înainte, cât și după ridicarea la cea mai înaltă demnitate a Bisericii Române. Deschiderea de care s-a bucurat Biserica Ortodoxă Română prin intensificarea legăturilor ecumenice și, implicit, înființarea unor comunități externe, cum sunt cele din Germania Federală, prezentate mai sus, reprezintă numai o parte din realizările care demonstrează această dragoste pentru Biserica strămoșească.

Motiv pentru care găsim mai mult decât bine-venită hotărârea Sf. Sinod, la propunerea Preafericitului Daniel, de a dedica un an omagial Patriarhului de vrednică pomenire Justinian, aceluia Întâistătător care „a știut să orienteze activitatea Bisericii în noile condiții ale instaurării regimului comunist la noi în țară, ridicând mult prestigiul Ortodoxiei românești în lumea creștină”³⁷.

Este ușor de judecat o persoană de la masa de scris, dar este cunoscut și faptul că aprecierile grăbite, pripite, sunt de cele mai multe ori greșite! Studiile

³⁵ IANCU, *Amintiri Justinian* 180 și 188.

³⁶ ENACHE, *Ortodoxie și putere politică* 152.

³⁷ TUDOSĂ, *Patriarhul Justinian Marina* 345.

recente și cele care vor urma ne scot și ne vor scoate la lumină adevărata personalitate a Patriarhului Justinian, care în același Testament citat mai sus, afirma cu smerenie:

„Fiindcă în cursul vieții mele am ajuns la cele mai înalte demnități bisericești: Arhiepiscop vicar, Mitropolit al Moldovei, Mitropolit al Ungrovlahiei și Patriarh al României, mă rog pentru clerul și credincioșii lor, fiii mei duhovnicești, să le dea Dumnezeu orice bun, orice fericire, iertându-le toate greșelile câte din întâmplare mi-au făcut și îi rog să mă ierte și ei pe mine de câte le-am greșit lor ca om și ca arhiepiscop ...

În sfârșit asupra valurilor vieții mele trebuința cere să păstrez o desăvârșită tăcere. Cugetul nu mă muștră, fiindcă tot ce mi-a stat în putință eu am făcut și cu sfatul și cu fapta, ca să sporesc și spiritualicește și materialicește înflorirea Sfintei Biserici Ortodoxe Române”³⁸.

Bibliografie:

BASARAB, Mircea, Biserica și neamul în diasporă, Cluj-Napoca 2001.

BASARAB, Mircea, Istoricul parohiei ortodoxe române “Nașterea Domnului” din München, Oradea 1997.

BASARAB, Mircea, Mitropolia Ortodoxă Română a Germaniei, Europei Centrale și de Nord, Cluj-Napoca 2011, pp. 38-40.

DAN, Miron, Parohia ortodoxă română „Sfântul Mare Mucenic Dimitrie” din Hamburg – R. F. Germania, în: Almanahul Vestitorul 1983-1984, Paris 1984, p. 76-78.

ENACHE, George, Ortodoxie și putere politică în România contemporană, București 2005.

FLOREA, Vasile, Parohia ortodoxă română „Învierea Domnului” din Salzgitter – R. F. Germania, în: Almanahul Vestitorul 1983-1984, Paris 1984, p. 83-85.

PĂCURARIU, Mircea, Istoria Bisericii Ortodoxe Române. Compendiu, ediția a II-a, revăzută și întregită, Sibiu 2009.

PĂCURARIU, Mircea, Istoria Bisericii Ortodoxe Române, vol. 3, București 1997, pp. 481-523.

Site-ul: <http://www.patriarh.ro/Justinian/actmisionara.php>, pagină accesată la data de 2 septembrie 2017.

Site-ul parohiei Salzgitter: <http://www.orthodox-salzgitter.de/ro/istoric.html>, pagină accesată la data de 5 septembrie 2017.

TUDOR, Alexandru, Parohia Ortodoxă Română „Sfântul Nicolae” din Offenbach pe Main – R. F. Germania, în: Almanahul Vestitorul 1983-1984, Paris 1984, pp. 86-88.

TUDOSĂ, Constantin, Patriarhul Justinian Marina (1948-1977), Târgoviște 2016.

³⁸ IANCU, *Amintiri Justinian* 180 și 190-191.